

Nefnda- og greiningarsvið Alþingis
B.t. umhverfis- og samgöngunefndar
Smiðju, Tjarnargötu 9
101 Reykjavík

Reykjavík, 22. október 2026

Efni: Umsögn Dropp ehf. um frumvarp til laga um breytingu á lögum um Byggðastofnun, nr. 106/1999. Þingskjal 157 - 156. mál.

Dropp ehf. gerir athugasemdir við þann hluta frumvarpsins sem felur í sér aukið sjálfstæði Byggðastofnunar við eftirlit með póstpjónustu. Dropp styður að eftirlit sé óháð pólitískum fyrirætlum. Sjálfstæði eitt og sér tryggir þó hvorki faglega getu né fullnægjandi aðhald með ákvörðunum eftirlitsaðilans.

Dropp telur varhugavert að auka sjálfstæði núverandi eftirlits án þess að fyrst sé metið hvort stofnunin búi yfir nægilegri sérfræðipækkingu og fjármunum og hvort þeir sem verða fyrir áhrifum af ákvörðunum hennar hafi raunhæfa leið til að fá þær endurskoðaðar. Félagið leggur til að Alþingi skoði þess í stað hvort færa eigi eftirlitið til öflugri stofnunar, svo sem Samkeppniseftirlitsins.

Álitamál um útreikning ríkisframlaga

Byggðastofnun ákvarðar greiðslur til Íslandspósts vegna alþjónustuskyldu. Samkvæmt ákvörðun nr. Á-1/2026 var Íslandspósti ákvarðað framlag að fjárhæð um 757 m.kr. vegna ársins 2025. Dropp hefur gert ítarlegar athugasemdir við þá aðferðafræði sem liggur til grundvallar útreikningi slíkra greiðslna.

Samkvæmt 12. gr. laga um póstpjónustu og A-hluta viðauka II skal meta hreinan kostnað með samanburði á rekstri alþjónustuveitanda með og án alþjónustuskyldu. Í kafla 3.1 í ákvörðun nr. Á-12/2024 er hins vegar byggt á skiptingu landsins í virk og óvirk markaðssvæði. Sú flokkun getur að mati Dropp ekki ein og sér komið í stað mats á því hvaða rekstur og kostnaður myndi raunverulega hverfa án skyldunnar.

Í birtu yfirliti Byggðastofnunar um bókhaldslegan aðskilnað Íslandspósts fyrir 2020 er því lýst að alþjónusta beri að mestu kostnað dreifikerfisins en samkeppnisþjónusta utan alþjónustu beri viðbótarkostnað sem hyrfi ef þeirri þjónustu væri hætt. Þetta er annar samanburður en sá sem lögin mæla fyrir um: spurningin er hvaða kostnaður hyrfi ef alþjónustuskyldan væri afnumin, ekki ef samkeppnisþjónusta væri lögð niður. Ef Íslandspóstur myndi áfram aka tiltekna leiðir vegna samkeppnisþjónustu án skyldunnar, getur kostnaður þess aksturs ekki talist viðbótarkostnaður vegna alþjónustu.

Dropp hefur ekki aðgang að kostnaðarlíkani Íslandspósts og getur því ekki sannreynt niðurstöðurnar. Það undirstrikar nauðsyn þess að eftirlitsaðili hafi burði til sjálfstæðrar kostnaðargreiningar. Rangt metinn kostnaður getur leitt til of hárra greiðslna úr ríkissjóði og raskað samkeppni.

Eftirlitsstofnun EFTA (ESA) hefur til meðferðar mál vegna meintrar ólögmætrar ríkisaðstoðar til Íslandspósts í formi greiðslna vegna alþjónustuskyldu. Þá hefur Samkeppniseftirlitið hafið formlega rannsókn á mögulegri misnotkun Íslandspósts á markaðsráðandi stöðu. Greint er frá báðum málum í árshlutareikningi Íslandspósts fyrir fyrri helming ársins 2026. Rannsóknirnar varða ólík álitaefni og niðurstöður þeirra liggja ekki enn fyrir, en þær undirstrika mikilvægi öflugs og faglegs eftirlits með póstmarkaði.

Takmarkað aðhald með ákvörðunum

Í greinargerð frumvarpsins er bent á að ákvarðanir Byggðastofnunar megi kæra til úrskurðarnefndar fjarskipta- og póstmála. Sú leið hefur hins vegar ekki reynst Dropp fær til að fá ákvörðun um ríkisframlag til samkeppnisaðila endurskoðaða efnislega.

Árið 2022 kærði Dropp, fyrir milligöngu Félags atvinnurekenda, ákvörðun Byggðastofnunar nr. Á-1/2022 um greiðslur til Íslandspósts. Kæran laut meðal annars að greiðslu að fjárhæð 134 m.kr. vegna kvaðar um sömu gjaldskrá um allt land. Úrskurðarnefndin vísaði kærinni frá vegna skorts á kæruaðild (úrskurður nr. 2/2022) og tók ekki efnislega afstöðu til athugasemdanna.

Þótt meta verði aðild að dómsmáli sjálfstætt fylgir þeirri leið verulegur kostnaður og óvissa um aðild o.fl. Það er því ekki nægjanlegt að vísa almennt til úrskurðarnefndar eða dómstóla sem tryggingar fyrir aðhaldi, þegar samkeppnisaðilar kunna að hafa takmarkaða möguleika á að fá ákvarðanir um greiðslur til Íslandspósts endurskoðaðar.

Sjálfstæði og fagleg geta

Í frumvarpinu er lagt til að póstmálefni heyri ekki undir stjórn Byggðastofnunar og að stofnunin verði sjálfstæð gagnvart ráðherra við eftirlitið. Í greinargerð kemur fram að rúmlega 30 m.kr. fari árlega til póstmála og að eftirlitið hafi gengið vel. Þar er hins vegar ekki sýnt fram á með sjálfstæðu mati að mannafla, fjármögnun og sérfræðipækking séu nægileg til að sinna svo umfangsmiklum verkefnum.

Eftirlit með alþjónustugreiðslum krefst sérþekkingar á rekstrarhagfræði, kostnaðarskiptingu, samkeppnisrétti og reglum um ríkisaðstoð. Í 47. lið inngangsorða tilskipunar 2008/6/EB er einmitt lögð áhersla á að eftirlitsaðilar hafi nauðsynlegan mannafla, þekkingu og fjármagn. Það ætti að meta sérstaklega áður en fyrirkomulaginu er breytt.

Tillaga Dropp

Dropp leggur til að sá hluti frumvarpsins sem varðar sjálfstæði pósteftirlits verði ekki samþykktur óbreyttur án frekari skoðunar. Alþingi ætti að láta meta hvort eftirlitið sé rétt staðsett hjá Byggðastofnun eða hvort færa eigi það til Samkeppniseftirlitsins eða annarrar öflugri stofnunar. Slíkri breytingu þyrftu að fylgja viðeigandi lagaheimildir, fjármagn og sérþekking á póstmálum, auk þess sem sjálfstæðiskröfur EES-réttar yrðu uppfylltar.

Jafnframt þarf að endurskoða möguleika fyrirtækja sem verða fyrir samkeppnislegum áhrifum af ríkisframlögum til að fá ákvarðanir um framlögin endurskoðaðar. Markmiðið á ekki aðeins að vera sjálfstæði gagnvart stjórnvöldum, heldur faglegt, öflugt og ábyrgt eftirlit sem verndar samkeppni og almannahagsmuni.

Fulltrúar Dropp eru reiðubúnir að koma á fund nefndarinnar til að gera nánari grein fyrir sjónarmiðum félagsins og svara spurningum nefndarmanna, sé þess óskað.

Virðingarfyllst,

Hrólfur Andri Tómasson
Framkvæmdastjóri Dropp ehf.